

Questions to Consider:

- a) What is being said here about the source (and purpose?) of evil in the world?
- b) Is this response satisfactory on a personal and national scale?
- c) What do you think/ feel about this approach? Does this approach sit well with you? Does it raise further questions for you? If so, what are they?
- d) What could you take from this source to help someone else dealing with suffering in their lives? Have you ever used this idea yourself?

(1) המלבים, דברים ו:ד

...רצוני שכל האומות הקודמים שהיו מאמינים ברבוי האלהות, השוו בזה שיש אלהים פועל טוב ויש אלהים פועל רע, כי לא יכלו לצייר שהטוב והרע הנמצא בעולם יצאו משרש אחד, וע"כ היו מתיראים מפועל הרע ואוהבים את הפועל הטוב, וכאשר בא בתורת אמת ללמדם שיתאחדו היראה והאהבה לאלהי אמת הוצרך להקדים להם אמונת היחוד, שאלהי עולם הוא אחד ואין זולתו והוא שרש לכל הנמצא והמתהווה בכל העולמות הן דברים אשר לפי השגת נקראם בשם טוב והן דברים אשר נקראם בשם רע, והוא בשנאמין כי אין רע במציאות כלל, שמהאל הטוב האחד האמתי לא יצא רק טוב, ואשר ידמה לנו שהוא רע הוא באמת אך טוב וחסד בין הרע הנמצא בהויה כל העדר הוא לצורך הויה וכל השחתה הוא לצורך תקון ובנין, כמ"ש וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ובין הרע הנדמה לנו בהנהגה, שכל הרעות הבאות בעולם הם לתכלית טוב וכמו שית' ועי"כ יצויר היראה והאהבה לאל אחד, ועז"א ה' אלהינו ה' אחד שה' מורה מדת הרחמים הפועל טוב, ואלהים מורה מדה"ד הפועל דין ועונש, הוא אחד, כולו טוב ופועל אך טוב וחסד.

All earlier nations believed in a plurality of gods and pitted the God who does Good against the God who does Evil, as they could not entertain the notion that both good and evil might emerge from one and the same God. Thus they were fearful of the Demiurge and loved the God of Goodness. When the Torah of Truth came along to teach them to bring together the good with the bad to the G-d of Truth, they needed to first take on the notion of the One G-d, of whom there is none like Him, who is the root of all existence and all worlds, responsible for those things we determine to be good and those we determine to be bad, every absence is necessary for Being and all destruction is needed for rebuilding and improvement and thus it says " and G-d saw all that He had done and behold it was very good." And such all the evils that seem to govern the world – they are ultimately for a good purpose and this is why we say (in the Shema from Devarim) " The Lord is our God, the Lord is One" – G-d acts solely out of Goodness....

דרש רב יוסף מאי דכתיב) [ישעיהו יב, א](#) (אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני במה הכתוב מדבר

Rav Yosef taught: What is the meaning of that which is written: “And on that day you shall say: I will give thanks to You, Lord, for You were angry with me; Your anger is turned away, and You comfort me” ([Isaiah 12:1](#))? With regard to what matter is the verse speaking?

בשני בני אדם שיצאו לסחורה ישב לו קוץ לאחד מהן התחיל מחרף ומגדף לימים שמע שטבעה ספינתו של חבירו בים התחיל מודה ומשבח לכך נאמר ישוב אפך ותנחמני

It is referring, for example, to two people who left their homes to go on a business trip. A thorn penetrated the body of one of them, and he was consequently unable to go with his colleague. He started blaspheming and cursing in frustration. After a period of time, he heard that the ship of the other person had sunk in the sea, and realized that the thorn had saved him from death. He then started thanking God and praising Him for his delivery due to the slight pain caused to him by the thorn. This is the meaning of the statement: I will give thanks to You, Lord, for You were angry with me. Therefore, it is stated at the end of the verse: “Your anger is turned away, and You comfort me.”

המדרש תנחומא, פרשת וירא, אות כ'

וְהָאֱלֹהִים נִסָּה. זֶה שְׂאֵמֶר הַכְּתוּב: ה' צְדִיק יִבְחֶן (תהלים יא, ה). (אמר רבי יונה, הפשטן הזה כל זמן שאתה כותש עליו, משתבח. אימתי? כשהוא יפה. אבל כשהוא רע, אתה כותש עליו והוא מתפקע. כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה אלא לצדיקים .

And God did prove Abraham (Gen. 22:1). Scripture states elsewhere in allusion to this verse: *The Lord trieth the righteous (Ps. 11:5)*. R. Jonah maintained: If you pound a good-quality flax, its quality will improve, but if you pound a poor-quality flax, it will crumble. So the Holy One, blessed be He, tests only the righteous.

אמר רבי יהודה בר שלום, היוצר הזה אינו מקיש על כלי וקנקן רעוע, שלא ישבר. ובמה הוא מקיש? על הבריא. כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה לרשעים אלא לצדיקים, שנאמר: ה' צדיק יבחן .

R. Judah the son of Shalum said: A potter never tests a defective vessel for fear that it might break while being tested, but he always tests a perfect one. Likewise, the Holy One, blessed be He, tests the righteous but not the wicked, as it is said: *The Lord trieth the righteous*.

אמר רבי אלעזר, לבעל הבית שיש לו שתי פרות, אחת כחה יפה ואחת כחה רע, על מי הוא מטיל את העל? לא על אותה שכחה יפה, הווי אומר: ה' צדיק יבחן. לכה נאמר: והאלהים נסה את אברהם .

R. Eleazar declared: If a householder has two cows, one of which is strong while the other is weak, he places the yoke on the stronger cow and not on the weaker one. Hence, Scripture says: *The Lord trieth the righteous and God did prove Abraham*.

וַיֵּשֶׁב בְּלִבּוֹ צְדִיק הַדִּין יִשׁוּב שְׂיֵהִיָּה לּוֹ לְמַגֵּן וּלְמַסְתּוֹר מִהַפְּגָעִים וְהַצָּרוֹת הַהוֹוֹת בְּעוֹלָם, כְּשִׂיתֵי־נִשְׁבַּ בְּנַפְשׁוֹ צְדָק בּוֹרָא הַחַיִּים וּמַטְרִיפֵם וּמְנַהִיגֵם בְּחֻכְמָתוֹ, וְשֵׁאִין הַדְּעוֹת מְשִׁיגוֹת פְּרֻטִיָּה אֲבָל מְשִׁיגוֹת כְּלָלִיָּה, בְּמָה שֶׁהֵם רוֹאוֹת מִתְקוּן הַבְּרִיאָה בָּהֶם, וּמָה שֶׁכּוֹלֵל מִהַפְּלִיאוֹת הַמּוֹרוֹת עַל כְּוִנַּת חֻכְם וְחִפְץ יוֹדֵעַ וְיָכוֹל, בְּאֲשֶׁר שָׁם לְקַטֵּן וּגְדוֹל מֵהֶם מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ מְחוּשִׁים נִסְתָּרִים וְנִרְאִים וְרוּחוֹת וְאֲבָרִים, וְשָׁם הַכְּלִים מְפִיקִים רְאוּיִים לְרוּחוֹת, וְשָׁם לְצַבּוּעִים מִדַּת הַגְּבוּרָה וְכִלֵּי הַדְּרִסָּה וְהַטְּרָף, וְשָׁם לְאֲרֻנְכֵת וְלֵאֵיל כְּלֵי הַבְּרִיחָה וּמִדַּת הַמְּרָף. וּמִי שֶׁמְחַשֵּׁב בְּבְרִיאַת הָאֲבָרִים וְתוֹעֵלוֹתֵיהֶם וְעֶרְכָם מִן הַרוּחוֹת, יִרְאֶה בְּזֶה מִהַצְּדָק וְהַסְדִּיר הַחֻכְמִי, מָה שֶׁלֹּא יִשְׁאִיר בְּלִבּוֹ סִפֵּק בְּצְדָק הַבוֹרָא. וְאִם יָבוֹא שֵׁטֵן הַמְּחַשְׁבָּה לְהִרְאוֹת לוֹ הָעוֹל עַל הָאֲרֻנְכֵת בְּאֲשֶׁר הִיא מְאֲכָל לְצַבּוּעִים, וְהַזְּבוּב לְעַכְבִּישׁ, יִשִּׁיב עָלָיו הַשֶּׁכֶל וְיַגְעֵר בּוֹ, לוֹמֵר: אִיךְ אֵיחָס הָעוֹל אֶל חֻכְם שֶׁנִּתְבָּרַר לִי צְדָקוֹ וְשֵׁאִינֶנּוּ צָרִיךְ אֶל הָעוֹל, וְאֵלּוֹ הִיָּה צִידַת הַצְּבוּעִים לְאֲרֻנְכֵת וְצִידַת הָעַכְבִּישׁ לְזְבוּב בְּמִקְרָה, הֵייתִי אוֹמֵר בְּטַעֲנַת 'הַמִּקְרָה', אִךְ אֲנִי רוֹאֶה הַחֻכְם הַהוּא הַמְּנַהִיג הַצְּדִיק, הוּא אֲשֶׁר שָׁם כְּלֵי הַצִּיד לְאֲרִיָּה: מְגַבְּוֶה וְיִכְלַת וְשִׁנִּים וְצַפְרָנִים, וְשָׁם הָעַכְבִּישׁ בְּכָר לְתַחְבוּלָה, וְשָׁם לוֹ הָאֲרִיָּה לְבוֹשׁ מְבֻלִי לְמִידָה, יֶאֱרָג הַשֶּׁבְכִים לְזְבוּב, וְשָׁם לוֹ כְּלִים רְאוּיִים לְמִלְאָכָה הַזֹּאת, וְזָמַן לוֹ הַזְּבוּב לְמַחִיָּה וְלִמְזוֹן, כְּאֲשֶׁר זָמַן לְהַרְבֵּה מַדְגֵי הַיָּם מְזוֹן דְּגִים אֲחֵרִים, הַאֵמֵר עַל זֶה, שְׂיֵהִיָּה, אֲלֵא לְחֻכְמָה שֵׁאִינֶנּוּ מְשִׁיגָה, וְאֲצְדִיק מִי שֶׁנִּקְרָא 'הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוֹ'.

He is deeply convinced of the 'justice of God's judgment.' He finds in it protection and solace from sorrow and the troubles of life if he is convinced of the justice of the Creator of all living creatures; He who sustains and guides them with a wisdom which the human intellect is only capable of grasping in a general way, but not in detail. See how wonderfully conceived is the nature of the creatures; how many marvellous gifts they possess which show forth the intention of an all-wise Creator, and the will of an omniscient all-powerful Being. He has endowed the small and the great with all necessary internal and external senses and limbs. He gave them organs corresponding to their instincts. He gave the hare and stag the means of flight required by their timid nature; endowed the lion with ferocity and the instruments for robbing and tearing...When an evil thought suggests that there is injustice in the circumstance that the hare falls a prey to the lion or wolf, and the fly to the spider, Reason steps in warning him as follows: How can I charge the all-Wise with injustice when I am convinced of His justice, and that injustice is quite out of the question? If the lion's pursuit of the hare and the spider's of the fly were mere accidents, I should assert the necessity of accident. I see, however, that this wise and just Manager of the world equipped the lion with the means for hunting, with ferocity, strength, teeth and claws; that He furnished the spider with cunning and taught it to weave a net which it constructs without having learnt to do so; how He equipped it with the instruments required, and appointed the fly as its food, just as many fishes serve other fishes for food. Can I say aught but that this is the fruit of a wisdom which I am

unable to grasp, and that I must submit to Him who is called: 'The Rock whose doing is perfect' (Deuteronomy 32:4).

וְיָמִי שֶׁנִּתְיַשֵּׁב עַל נַפְשׁוֹ זֶה יְהִיָּה כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים עַל נַחוּם אִישׁ גַּם זֶה. כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָאָהּ צָרָה אוֹמֵר: גַּם זֶה לְטוֹבָה, וַיְחִיָּה חַיִּים עַרְבִים תַּמִּיד, וְתִקַּל עָלָיו הַצָּרוֹת, אֲבָל אֶפְשָׁר שִׁישְׁמַח בָּהֶם כְּשִׁירְגִישׁ לְעוֹן שִׁישׁ עָלָיו, כְּמִי שִׁיפְרַע חוּבוֹ וְהוּא שְׂמַח בְּמָה שֶׁהִקַּל מֵעָלָיו מִמֶּנּוּ, וַיִּשְׂמַח לְשֹׁכֵר וְלִגְמוֹל הַצָּפוּי לוֹ, וַיִּשְׂמַח בְּמָה שֶׁהוּא מְלַמֵּד לְבְנֵי אָדָם מֵהַסִּבֵּל וְהַצְדָּקָת דִּין הַבוֹרָא, וַיִּשְׂמַח בְּמָה שִׁישׁ עָלָיו בְּזֶה מֵהַשֵּׁם הַטוֹב וְהַתְּפָאֶרֶת, זֶה בְּצָרוֹת הַמִּיחָדוֹת בּוֹ, וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּצָרוֹת הַכּוֹלָלוֹת כְּשִׁיעֵבְרֵהוּ בְּלִבּוֹלֵי הַמַּחֲשָׁב עַל לְבוֹ אַרְךְ הַגְּלוּת וּפְזוּר הָאֲמָה וּמָה שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיָה מֵהַדְּלוּת וְהַמַּעוּט, יִתְנַחֵם תַּחֲלָה בְּצַדִּיק הַדִּין כְּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי, וְאַחַר כֵּן בְּנַפְשׁוֹ עוֹנוֹתָיו, וּבְשֹׁכֵר הַצָּפוּן לְעוֹלָם הַבָּא, וּבַהֲדַבֵּק בְּעַבְיָן הָאֱלֹהִי בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם יִיאָשְׁנוּ שְׂטָנוֹ מְזָה, בְּאֶמְרוֹ: 'הַתְּחִינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה', לְגַדֵּל מָה שֶׁנִּכְחַדְנוּ מִגּוֹי וְנִשְׂכַּח זְכָרְנוּ, וּכְמָה שֶׁנִּאָּמַר: יְבֹשׁוּ עֲצָמוֹתַי וְאֲבָדָה תִּקְוַתְנוּ נִגְזְרְנוּ לָנוּ, יַחֲשִׁיב בְּאִיכוֹת יְצִיאַת מִצְרַיִם וְכָל מָה שֶׁנִּאָּמַר בְּכִמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עָלֵינוּ, וְלֹא יְהִיָּה קֶשֶׁה בְּעֵינָיו אִיךְ נָשׁוּב לְקַדְמוֹתַי אִפְלוּ אִם לֹא יִשְׂאָר מִמֶּנּוּ אֵלָּא אֶחָד, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר: 'אֵל-תִּירָאִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב', כִּי מָה הוּא הַנִּשְׂאָר מִן הָאָדָם כְּשֶׁנִּשְׂבַּח תוֹלַעַת בְּקִבְרוֹ.

Whoever reflects on this will do as did Nahum of Gimzō, of whom it is related that no matter what happened to him, he always said: 'This, too, is for the best.' He will, then, always live happily, and all tribulations will fall lightly upon him. He will even welcome them if he is conscious of having transgressed, and will be cleansed through them as one who has paid his debt, and is glad of having eased his mind. He looks joyfully forward to the reward and retribution which await him; nay, he enjoys affording mankind a lesson of patience and submission to God, not less than gaining a good reputation. Thus it is with [his own troubles, and also with] those of mankind at large. If his mind is disturbed by the length of the exile and the diaspora and degradation of his people, he finds comfort first in 'acknowledging the justice of the decree,' as said before; then in being cleansed from his sins; then in the reward and recompense awaiting him in the world to come, and the attachment to the Divine Influence in this world. If an evil thought make him despair of it, saying: 'Can these bones live?' ([Ezekiel 37:3](#))--our traces being thoroughly destroyed and our history decayed, as it is written: they say: 'our bones are dried' ([Ezekiel 37:11](#))--let him think of the manner of the delivery from Egypt and all that is put down in the paragraph: 'For how many favours do we owe gratitude to God?' He will, then, find no difficulty in picturing how we may recover our greatness, though only one of us may have remained. For it is written: 'Worm of Jacob'--what can remain of a man when he has become a worm in his grave?

4) אשת חיל מי ימצא - מעשה היה ברבי מאיר שהיה יושב ודורש בבית המדרש בשבת

במנחה, ומתו שני בניו. מה עשתה אימן?

הניחה שניהם על המטה ופרשה סדין עליהם.

במוצאי השבת בא ר' מאיר מבית המדרש לביתו.

אמר לה: היכן שני בני?

אמרה לו: לבית המדרש הלכו.

אמר לה: צפיתי לבית המדרש ולא ראיתי אותם.

נתנה לו כוס של הבדלה והבדיל.

חזר ואמר לה: היכן שני בני?

אמרה לו: פעמים שהלכו ועכשיו הם באים. הקריבה לפניו המאכל ואכל.

לאחר שבירך אמרה לו: רבי, שאלה אחת יש לי לשאול לך.

אמר לה: אמרי שאלתך.

אמרה לו: רבי, קודם היום בא אדם אחד ונתן לי פקדון, ועכשיו בא ליטול אותו, נחזיר לו או

לא?

אמר לה: בתי, מי שיש פקדון אצלו אינו צריך להחזירו לרבו!?

אמרה לו: רבי, חוץ מדעתך לא הייתי נותנת אצלו.

מה עשתה? תפשתו בידה, והעלתה אותו לאותו החדר, הקריבה אותו למיטה, ונטלה סדין

מעליהם, וראה שניהם מתים ומונחים על המטה.

התחיל בוכה ואומר: בני בני, רבאי רבאי, בני כדרך הארץ, ורבאי שהיו מאירין פני בתורתן!

באותה שעה אמרה לו: ר' מאיר, רבי, לא כך אמרת לי שאנו צריכים להחזיר הפקדון

לרבו?

כך אמר: "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך" (איוב א, כא)

- 5) In a very real sense, the relationship between God and the Jewish people may be likened to the cycle of the moon, which disappears and then reappears, at first as a sliver, and eventually as a full moon. A brief rabbinic comment regarding the new moon may help us reframe this strange shift from darkness to light from a theocentric perspective: On each holiday, we are commanded to sacrifice a sin-offering, just as a sin-offering is brought on the eve of every new month. However, the biblical passage that describes the sin-offering on Rosh Hodesh – the new moon – differs from all the others. In all other instances, the Torah refers simply to the “sin-offering.” Only the sacrifice brought on Rosh Hodesh is described as “a sin-offering for God” (B’midbar 28:15). The Talmud (Hullin 60b) offers a philosophical explanation for this anomaly: God asks that a sin offering be brought each month to atone for His own sin – the sin of diminishing the moon.

The implications of this teaching are extraordinary, and they speak to the very core of our reality. The world was created with a delicate balance between light and darkness, between clarity and obscurity, between revelation and *hester panim*. Presumably, this balance is necessary in order to create an atmosphere in which man can retain free will, which is the very foundation of our independent existence. In a world in which God’s constant, active involvement in human history is always apparent, free will is eclipsed, and man cannot thrive. Ultimately, the periods of darkness, the terrible bouts of existential loneliness, are as spiritually beneficial for us as the periods of light. The waves of *hester panim*, as they are juxtaposed with *gilui panim*, sharpen our awareness of the Divine and encourage us to seek out the spiritual message contained in the darkness, in the silence, in the pain that precedes the appearance of that sliver of moon. It is the struggle with the darkness that allows us to grow.

And yet, God expresses remorse for inflicting upon us the hours, days, even years of darkness and doubt. God takes responsibility for the pain we must experience. “Pray for Me,” He says. “Bring an offering to atone for My sin. Forgive Me.”

By commanding us to bring this offering, God says “Forgive Me for the pain you have experienced.” We might consider this the flip-side of the coin of the human condition: We all, unavoidably, sin. When we do, we turn to God, we desperately pray and plead for forgiveness. Once each month, the proverbial shoe is on the other foot, and God seeks our forgiveness for the pain inherent in the human condition. Can we rejoice in the loving reunion that ensues as the light overcomes the darkness and we realize that the pain was an indispensable stage in our spiritual growth? Do we have the moral fortitude to forgive God? (Ari Kahn)

An Attempt at a Conclusion...

Eliezer Berkowitz – see separate page.

Eli Wiesel: Blessed be God's name? Why, but why would I bless Him? Every fiber in me rebelled. Because He caused thousands of children to burn in His mass graves? Because he kept six crematoria working day and night, including Sabbath and the Holy Days? Because in His great might, He had created Auschwitz, Birkenau, Buna, and so many other factories of death? How could I say to Him: Blessed be Thou, Almighty, Master of the Universe, who chose us among all nations to be tortured day and night, to watch as our fathers, our mothers, our brothers, end up in the furnaces? Praised be Thy Holy Name, for having chosen us to be slaughtered on Thine altar?"

"Why do you pray?" he asked me, after a moment.

Why did I pray? A strange question. Why did I live? Why did I breathe?

"I don't know why," I said, even more disturbed and ill at ease. "I don't know why."

After that day I saw him often. He explained to me with great insistence that every question possessed a power that did not lie in the answer. "Man raises himself toward God by the questions he asks Him," he was fond of repeating. "That is the true dialogue. Man questions God and God answers. But we don't understand His answers. We can't understand them. Because they come from the depths of the soul, and they stay there until death. You will find the true answers, Eliezer, only within yourself!"

"And why do you pray, Moshe?" I asked him. "I pray to the God within me that He will give me the strength to ask Him the right questions." (Elie Wiesel, *Night*)

דאמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה?
שהחזירו עטרה ליושנה.

אתא משה אמר (דברים י, יז) האל הגדול הגבור והנורא

אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו איה נוראותיו? לא אמר נורא. (ירמיהו לב:יא)

אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו? לא אמר גבור. (דניאל ט:ד)

אתו אינהו ואמרו: אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו, שנותן ארך אפים לרשעים, ואלו
הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות?

ורבן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה!

אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין בהקב"ה שאמתי הוא לפיכך לא כיזבו בו: (בבלי, יומא ס"ט)